

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ
ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ОСНОВ СВІТОГЛЯДУ
У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ НУШ**

Зюба Д. С.

*здобувач вищої освіти першого (бакалаврського рівня)
спеціальності 013 – Початкова освіта*

*Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського
Науковий керівник: **Бреславська Г. Б.***

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри дошкільної та початкової освіти

*Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського
м. Миколаїв, Україна*

Зміни, які сьогодні відбуваються в суспільно-політичному житті української держави, впливають на процес виховання молодого покоління й вимагають відтворення духовного потенціалу здобувачів початкової освіти.

В умовах зростання культурного різноманіття, загострення світоглядної кризи перед освітою постає завдання збереження духовності й моральності молоді, долучення її до загальнолюдських духовних цінностей.

Педагогічні умови містять об'єктивні та суб'єктивні обставини, вимоги і чинники, використання яких сприяє досягненню мети, забезпеченню ефективного перебігу освітнього процесу при найбільш раціональному використанні зусиль і засобів. Поняття «умова» є необхідною обставиною, яка робить можливим здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяє чомусь» [2, с. 441].

На думку М. Курача, педагогічні умови є «сукупністю зовнішніх характеристик функціонування освітнього процесу (змісту, форм, методів, педагогічних прийомів тощо) та внутрішніх параметрів особистості (якостей, властивостей, характеристик)» [1, с. 200]. Педагогічні умови є сукупністю змісту, форм, методів, педагогічних прийомів, які впливають на ефективність формування духовно-моральних основ світогляду у здобувачів початкової освіти в освітньому середовищі НУШ. Таким чином, на основі аналізу психолого-педагогічної літератури та результатів констатувального етапу

педагогічного експерименту розроблено та обґрунтовано педагогічні умови:

- інтеграція виховних впливів на формування духовно-моральних основ світогляду у здобувачів початкової освіти в освітньому середовищі НУШ засобами партнерської взаємодії школи та родини;
- впровадження інноваційних педагогічних технологій формування духовно-моральних основ світогляду здобувачів початкової освіти в освітньому середовищі НУШ естетотерапевтичними засобами.

Новий формат співпраці з батьками передбачає впровадження таких форм партнерства: інтерактивні форми роботи з батьками (сімейні клуби, дискусії, інтерактивні ігри, тематичні акції тощо); тренінги, ділові ігри та майстер-класи для батьків (ефективна взаємодія вчителя та батьків, продуктивна форма їхнього спілкування); комунікації через електронні пристрої; застосування технології «фідбек» з батьками (зворотний зв'язок батьків на дію, подію чи взаємодію, яка дає змогу налагодити ефективну співпрацю вчителя і батьків [3]).

Головною метою естетотерапевтичної діяльності вчителя початкових класів як специфічного виду педагогічної діяльності, що полягає в активізації емоційно-чуттєвої сфери молодших школярів, у формуванні естетичного інтересу дітей до життєдіяльності, розвитку у них творчого потенціалу естетотерапевтичними засобами, зокрема: казкою, грою, мистецтвом, природою, спілкуванням тощо. Зазначені вище естетотерапевтичні засоби є характерними для гуманної педагогіки, що забезпечують впровадження педагогам психологопедагогічних методів впливу на формування духовно-моральних основ світогляду у здобувача початкової освіти. Процес формування духовноморальних основ світогляду здобувачів початкової освіти в освітньому середовищі НУШ потребує інноваційних педагогічних технологій в освітньому процесі: інтерактивних, ігрових, інформаційно-комунікаційних, мас-медійних, проєктних.

Важливим сучасним засобом формування духовно-моральних основ світогляду у дітей є використання сюжетів мультфільмів, які дозволять доповнити і поглибити знання дітей про нашу Батьківщину; формувати уявлення про Україну як суверенну державу з давньою історією, багатою культурною спадщиною, виховувати бажання піклуватися про країну, навколишнє середовище: серії мультфільмів «Корисні поради», «Уроки тітоньки Сови» («Уроки доброти», «Мої домашні тварини», «Уроки обережності») закріплюють уявлення дітей молодшого шкільного віку про моральні цінності людини; дозволяють зрозуміти зміст понять «чесність», «правдивість»; навчають дітей оцінювати вчинки з погляду ціннісного ставлення.

З метою прищеплення в учнів моральних якостей вважається доцільним використати ігрові технології, оскільки гра є видом осмисленої непродуктивної діяльності, мотив якої лежить не в її результаті, а в самому процесі під час якого формується особистість дитини і ті сторони психіки, від яких в майбутньому будуть залежати відносини дитини з іншими людьми. Під час формування духовно-моральних основ світогляду у здобувачів початкової освіти в освітньому середовищі НУШ ефективність ігрової діяльності здійснювалась нами за дотримання умов правильної організації, чіткої мотивації, врахуванні індивідуальних особливостей дітей та їх інтересів. Зокрема, використовуються ігри морально-етичного змісту:

– *Гра «Долоньки»*. Метою даної гри є навчити дітей бачити хороші якості в оточуючих. Кожен учасник гри обводить свою руку на аркуші формату А4, потім пише на ній своє позитивне якість. Після цього кожен аркуш передається по колу. Кожен дитина повинна дописати його власникові ще одну позитивну якість. Гра триває, поки аркуш не повернеться до того, хто його написав.

– *Гра «Комплімент»*. Метою даної гри є розвиток у дітей позитивного ставлення до оточуючих. Учитель дає першому учаснику предмет, який є символом гри (наприклад, м'яка іграшка), і говорить комплімент: «Ти дуже добрий». Потім перший учасник передає предмет наступному учаснику і каже йому комплімент. Гра триває, поки предмет не повернеться до вчителя.

– *Гра «Молекули»*. Метою гри є згуртування колективу і формування моральних понять (добро і зло, дружба, справедливість і т.п.). За командою всі учасники утворюють пари (Кожного разу різні). Той, хто залишився без пари, повинен відповісти на питання ведучого. Наприклад: «Навіщо потрібна дружба?», «Що таке справедливість?» і т.п.

– *Гра «Я дарую тобі подарунок»*. Ця гра виховує у дітей бажання зробити щось приємне для іншого, наприклад, подарувати йому те, що подобається самому. Таке прагнення є основою гуманного ставлення до людей і надзвичайно важливо для морального розвитку дитини. Ігрова ситуація така, що дитина сама вибирає, кому вона хоче зробити подарунок і, що саме подарувати. З метою прищеплення в учнів ЕГ моральних якостей ми вважали доцільним використати ігрові технології. Вправи-тренінги, комунікативні ігри, етичний тренінг («Людина поруч», «Конверт життєвих ситуацій», «Комплімент», «Вітання»); гра «Чарівний стілець», «Корзина грецьких горіхів», «Пропоную-вибираю», які водночас є і груповою справою і довірливою розмовою про ті проблеми, які перешкоджають дитині, які вона не в змозі вирішити самостійно. Основна роль педагога під час організації гри полягає у наданні кожній дитині можливості самовиразитися, самореалізуватися, як у процесі

навчання, так і в позаурочній діяльності. Будь – яка гра виправдана ще й психологічно: у грі дитина безтурботна, психологічно розкута і тому більше, ніж коли-небудь, здатна на повне вираження свого індивідуального «Я».

Отже створення духовно-насиченого освітнього середовища НУШ є основою для практичного набуття здобувачів початкової освіти та потреби постійного духовно-ціннісного самовдосконалення. Реалізація педагогічних умов формування духовно-ціннісних орієнтацій, що пов'язана з активним залученням здобувачів освіти до пізнання цінностей духовної культури суспільства, можлива завдяки створенню духовно насиченого освітнього середовища НУШ через розширення аксіологічного компонента змісту освіти, а також забезпечення умов для духовно-ціннісної діяльності у педагогічному процесі закладів освіти.

Література:

1. Курач М. С. Художньо-проектна підготовка майбутніх учителів технологій: монографія / за ред. проф. М. С. Корця. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. 329 с.

2. Словник української мови. – Тт. 1–11. АН УРСР. Інститут мовознавства/ за ред. І. К. Білодіда. К.: Наукова думка, 1970–1980. URL: <http://sum.in.ua/s/umova/> (дата звернення: 18.03.2018р.) с. 441

3. Традиційні батьківські збори – це не модно. Олена Фіданя про те, як київські школи шукають новий формат співпраці з батьками. – URL: <http://nus.org.ua/articles/tradytsijni-batkivski-zbory-tse-nemodno-yakkyuyivskishkoly-shukayut-novuj-format-spivpratsi-z-batkamy/> (дата звернення: 11.09.2022)

4. Миропольська Н. Є. До проблеми виховання духовності особистості. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. Луганськ, 2006. № 1 (14). С. 169 – 175.